

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФАКУЛТЕТ ПО КЛАСИЧЕСКИ И НОВИ ФИЛОЛОГИИ
КАТЕДРА „МЕТОДИКА НА ЧУЖДООЗИКОВОТО
ОБУЧЕНИЕ“

АВТОРЕФЕРАТ НА ДИСЕРТАЦИЯ

ПРОУЧВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА МУЛТИМЕДИЙНО ЕЗИКОВО
ИНТЕГРИРАНО ОБУЧЕНИЕ В ОСМИ КЛАС С ИНТЕНЗИВНО
ИЗУЧАВАНЕ НА ВТОРИ ЕЗИК

на Ренета Викторова Вълкова
за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по
професионално направление 1.3 (Методика на обучението по
английски език)

Научен ръководител: проф. дпн Тодор Шопов

София, 2019 г.

Дисертационният труд е в общ обем от 237 страници, от които 195 страници основен текст, 11 страници библиография и 30 страници приложения. Състои се от: увод, четири глави, изводи, заключение, приноси, използвана литература и приложения. В текстовата част се включват 30 таблици и 23 фигури. Библиографията обхваща 111 заглавия, от които 36 на български език, 44 на английски език и 31 интернет източника. Списъкът от публикации по същността на дисертацията включва 10 заглавия.

Дисертацията е осъществена под научното ръководство на професор Тодор Шопов, дпн.

СЪДЪРЖАНИЕ

СТРУКТУРА И ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.....	4
УВОД.....	4
I. ОПИСАНИЕ НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИЯ ПРОЕКТ	6
I.I. Избор на тема, проблем и изследователски въпрос	6
I.II. Обект на изследването	6
I.III. Аспекти на обекта на изследването.....	6
I.IV. Цели и задачи	6
I.V. Хипотеза.....	8
I.VI. Методи на изследване и инструментариум за диагностика.....	8
II. Структура на дисертационния труд.....	9
III. ЛОГИЧЕСКА ДИАГРАМА НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИЯ ПРОЕКТ	9
ГЛАВА 1. ОБЗОР НА НАУЧНАТА ЛИТЕРАТУРА.....	11
ГЛАВА 2. ОПИСАНИЕ НА УЧЕБНИЯ МЕТОД МУЛТИМЕДИЙНО ЕЗИКОВО ИНТЕГРИРАНО ОБУЧЕНИЕ.....	14
2.1. Подход на МЕИО	15
2.1.1. Принципи на МЕИО.....	15
2.1.2. Методически характеристики на МЕИО.....	16
2.1.3. Използвани средства на обучение	17
2.2. Дизайн на МЕИО.....	17
2.2.1. Цели и задачи на новия метод МЕИО	17
2.2.2. Съдържание на МЕИО: знания, разновидности на речево поведение, компетентности, стратегия за учене и отношения.....	18
2.3. Учебни процедури, които се използват в МЕИО	18
ГЛАВА 3. ПРОВЕЖДАНЕ НА ЕКСПЕРИМЕНТА И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА РЕЗУЛТАТИТЕ	
3.1. Организация и методика на емпиричното педагогическо изследване	18
3.1.1. Избор на целева и контролна група	18
3.1.2. Определяне на методите на изследване	18
3.1.3. Провеждане и етапи на емпиричното изследване	18
Теоретико-концептуален етап.....	18
Основен етап на изследването	19
Аналитико-синтетичен етап на експеримента.....	19
3.2. Анализ на резултатите от констатиращия и контролния (заключителен) експеримент	21
ГЛАВА 4. ИЗВОДИ И ЗАКЛЮЧЕНИЕ	30
Научни приноси.....	32
ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА.....	33

Забележка: Номерацията на таблиците и фигурите в автореферата не отговаря на номерацията им в дисертационния труд.

СТРУКТУРА И ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Структурата на дисертационния труд отразява логиката на осъщественото изследване: анализ на теоретичните концепции, свързани с темата, конструиране на авторски модел за специализирано обучение по английски като втори език, провеждане, анализ и интерпретация на резултатите от проведения обучителен експеримент. Дисертационният труд е в общ обем от 237 страници, като съдържанието е структурирано в увод, четири глави, изводи и заключение, следвани от списък на използваната литература и приложения от 40 страници.

УВОД

В началото на новото хилядолетие съвременната интелигентна среда в цифрово общество налага посметодически педагогически подход. Постметодът отхвърля идеята за най-добър учебен метод, подходящ на всички контексти. Тя освобождава учителите от дихотомията „теория – практика“ и им позволява „да теоретизират от своята практика и да практикуват това, което теоретизират“¹ (Kumaravadivelu 2001, с. 539, цитат по Шопов 2013, с. 18). Освен това тя поставя учещите в центъра на учебния процес (Шопов 2013, с.18).

Двата подхода постметодически и традиционен не са загубили значението си, но новото обучение по втори език в интелигентна цифрова среда се налага с предимство пред традиционното. При него се използват иновационни форми като интегриране на съдържание и език, тематичен и комуникативен подход и използване на информационни и комуникационни технологии в обучението по втори език.

Актуалността на изследването е пряко свързана с откроените аспекти в съвременното чуждоезиково обучение и се демонстрира чрез нова дефиниция за учебен метод, който настоящият изследователски труд представя като интегрирано обучение по втори език с информационни и комуникационни технологии. В настоящето изследване го наричам мултимедийно езиково интегрирано обучение (МЕИО)². МЕИО комбинира, заимства и надгражда познати съвременни методики по втори чужд език като Съдържателно-езиково интегрирано обучение (СЕИО)³ / на английски език Content and Language Integrated Learning – CLIL⁴) и Компютърно подпомагано езиково обучение (КПЕО)⁵ / на английски език

¹ Вж. Шопов, 2013

² МЕИО – Мултимедийно езиково интегрирано обучение

³ СЕИО – Съдържателно-езиково интегрирано обучение

⁴ CLIL – Content and Language Integrated Learning

⁵ КПЕО – Компютърно подпомагано езиково обучение

Computer-Assisted Language Learning – CALL⁶) и се реализира като авторски модел за преподаване на английски език за специални цели (English for specific purposes – ESP⁷).

Преподаването на английски език за специални цели (специализирано обучение по английски език) традиционно се разглежда отделно от преподаването на общообразователен английски език (General ELT⁸). То предполага обучение по английски като втори език, свързано с конкретна професия, предмет или цел и подготвя учащите да комуникират ефективно в задачите от сферата на обучение или работната им ситуация и е свързано с техните потребности.

Съдържателно-езиково интегрирано обучение (СЕИО/на английски език CLIL) е съвременен подход в образованието. Терминът е използван за първи път през 1994 г. от Дейвид Марш от финландския университет Юваскюла. СЕИО се отнася до ситуации, в които учебните предмети или части от тях, се преподават на чужд език с двойно-фокусирани цели, а именно изучаването на съдържание и едновременното изучаването на чужд език. СЕИО/на английски език CLIL е двойно фокусиран подход, при който чуждият език се използва за обучение и изучаване едновременно на съдържанието на даден предмет и езика. СЕИО/на английски език CLIL е подход, който включва развитието на социални, културни, лингвистични, познавателни и други умения, които улесняват възприемането на съдържанието и езика.

С все по-широкото навлизане на съвременни компютърни технологии във всички аспекти на обществения живот и в частност във всички области на модерното образование, подпомаганото от компютри езиково обучение (CALL) добива все по-голяма популярност като иновативен метод за подобряване качеството на чуждоезиковото обучение. Измерителите за по-добро качество на обучението по чужд език, подпомагано от компютри, са повишената производителност, резултатност, достъпност, удобство, мотивация и институционална ефективност.

Като комбинация от Съдържателно-езиково интегрирано обучение (СЕИО / на английски език Content and Language Integrated Learning – CLIL) и Компютърно подпомагано езиково обучение (КПЕО / на английски език Computer-Assisted Language Learning – CALL в основната си част, специализираното обучение по английски език с новия метод МЕИО има и други характеристики, които са разгледани и анализирани в настоящия изследователски труд. Този нов метод на обучение по втори език поставя ученика в нова ситуация, провокира неговото мислене, създава предпоставки за пълноценно общуване между обучаемите от една

⁶ CALL – Computer-Assisted Language Learning

⁷ ESP – English for specific purposes

⁸ General ELT – English Language Teaching/Learning

страна и между учител и обучаеми от друга. Създава нова, творческа атмосфера. Повишава качеството на обучението по втори език. Гарантира по-ефективно постигане на целите на чуждоезиковото обучение.

I. ОПИСАНИЕ НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИЯ ПРОЕКТ

I.I. Избор на тема, проблем и изследователски въпрос

Настоящото изследване е замислено чрез прилагането на стратегическо планиране. Поставили сме във фокуса на проекта постигането на определената от нас цел, която е формулирана по-долу и е свързана с избора на тема, а именно - разработването и апробирането на интегриран лингводидактичен модел на обучение, който ще определи ефективните условия и конкретното съдържание на новия метод МЕИО.

Изследователски въпрос на проучването: Дали методът МЕИО осигурява качеството на ученето на втори език? С други думи дали МЕИО ще повиши нивото на езиковото владееие на респондентите на равнище В1.1 в по-висока степен от традиционния метод на преподаване.

I.II. Обект на изследването

Обект на изследване в дисертационния труд са: Образователни концепции и когнитивни и афективни процеси при прилагането на МЕИО в осми клас с интензивно изучаване на втори език в извънкласни дейности в средното общообразователно училище.

I.III. Аспекти на обекта на изследването

Аспекти на обекта на изследване в дисертационния труд са възможностите за повишаване на езиковото владееие по втори език на равнище В1.1.

I.IV. Цели и задачи

Целта на настоящата разработка е:

- да създаде нов метод МЕИО за осми клас с интензивно изучаване на английски език в средното общообразователно училище, повишаващ езиковото владееие на учениците на равнище В1.1, и да установи влиянието му върху ефективността на учебния процес;
- да очертае основните характеристики на метода МЕИО за извънкласни дейности с оглед проектирането и създаването на образователна технология, повишаваща езиковото владееие на респондентите.

Специфичните цели на дисертационното изследване са:

1. Да се установи познаване на основни понятия и елементи от английската граматика и на карстовите географски явления

(концепции, фактори, структура); формиране на разновидности на речево поведение (ефективност на конструкцията); формиране на компетентност (приложение, анализ, синтез, оценка на фактори); стратегия за учене (самостоятелен избор на визуализация на териториалната организация на карстовите феномени в Земенския пролом); отношение (мотиви за учене): възприемане на понятията, опериране с понятията, оценка, организация и интернализация на ценности. Параметрите са зададени по когнитивен и афективен домейн на Бенджамин Блум (Bloom 1956);

2. Да се сравнят резултатите статистически за двете независими променливи: метод В1 – МЕИО и метод В2 (традиционен метод) и да се докаже хипотезата на изследването.

За постигането на горепосочените цели са поставени следните задачи:

1. Преглед на литературата и проучване на теоретичните основи на изследвания проблем;
 - 1.1. Теоретичен анализ на литературни източници по темата;
 - 1.2. Исторически литературен преглед (разказ за развитието на концепциите);
2. Определяне на зависимата променлива в експеримента т.е. това, което евентуално ще бъде засегнато по време на експеримента чрез промяна на независимите променливи (които са метод В1 - МЕИО и метод В2 – традиционен метод без компютърно подпомагане);
3. Определяне на процесите в МЕИО, които водят до по-високи равнища на езиково владене в сравнение с традиционния метод на преподаване;
4. Разработване и конструиране на програма за образователна технология с използване на МЕИО като вариант 1 и да се конкретизира модел на традиционно обучение без компютърно подпомагане като вариант 2. Програмата включва очертаването на подход, дизайн и учебни процедури на новия метод МЕИО;
5. Провеждане на обучаващ експеримент с прилагане на практика на двата метода В1 и В2 в рандомизиран полеви опит с цел събиране на данни и експериментална проверка на ефективността на двата варианта;
 - 5.1. Представяне на урочни теми и единици, които да илюстрират приложението и използването на обекта на изследване;
 - 5.2. Разработване на педагогически ситуации, като се дава приоритет на решаването на познавателни задачи в различна учебна среда и в изследователски план, с акцент върху дейността на учениците;
6. Определяне на критериите за проверка на хипотезата, както и показателите и инструментите;

7. Разработване на задачи за установяване равнището на постижения на учениците, т.е. равнището на езиково владееие и прилагането им във форми за проверка и оценка: езиков претест T1, езиков посттест T2;
8. Разработване на скала за оценяване и измерване на резултатите на респондентите, с акцент върху модела на езиково владееие;
9. Провеждане на експериментална проверка на ефективността на системата от педагогически техники и подходи в МЕИО т.е. до колко използваният метод е допринесъл за повишаване на езиковото владееие на респондентите;
10. Представяне и анализиране на резултатите от педагогическия експеримент по отношение на езиково владееие на базата на комуникативно речево поведение, комуникативна езикова компетентност и когнитивен и афективен домейн на Бенджамин Блум (Bloom, 1956)⁹. Изготвяне на заключения по отношение на хипотезата.

I.V. Хипотеза

Във връзка с формулирания по-горе изследователски въпрос работната хипотеза на настоящия изследователски проект е, че МЕИО повишава нивото на езиковото владееие на респондентите на равнище В1.1 в по-висока степен от традиционния метод на преподаване. Хипотезата е издигната на базата на проведен педагогически експеримент през 2016/2017 учебна година с ученици от два осми класа с интензивно изучаване на английски език от 137 СУ „Ангел Кънчев“- гр. София.

Приема се за H_0 – внедряването на МЕИО няма положително влияние върху качеството на обучението по втори език на ученици от осми клас с интензивно изучаване на английски език.

При положение, че H_0 бъде отхвърлена се приема H_1 – МЕИО има положително влияние върху качеството на обучението по втори език на ученици от осми клас с интензивно изучаване на английски език.

I.VI. Методи на изследване и инструментариум за диагностика

За постигането на целите и задачите на изследването ще използваме следните методи:

1. Педагогически експеримент с група обучаеми, поставени в условията на новия метод МЕИО;
2. Теоретичен анализ и синтез при обзор на научната литература;

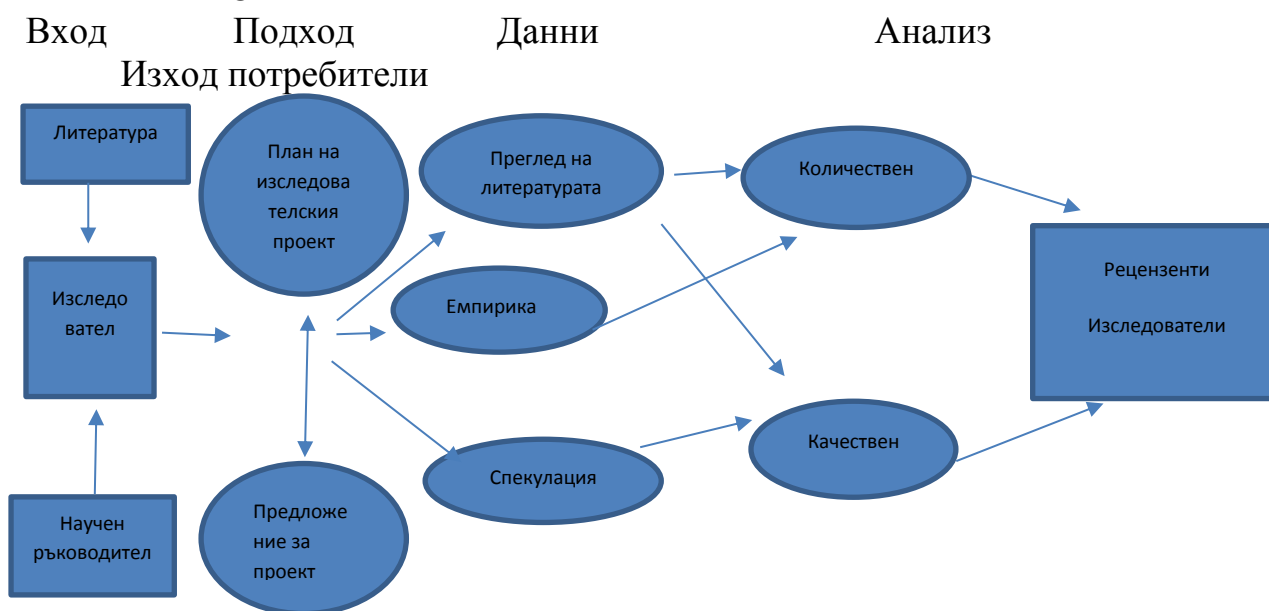
⁹ Всички цитати на чуждестранни автори са в оригинален превод на автора на дисертационния труд.

3. Дидактическо тестиране, което ще даде обективна представа за реалните резултати от изследването;
4. Математико-статистически методи: статистически анализ на резултатите от експеримента чрез статистически хипотези (The independent samples t-test) и интерпретиране на получените стойности.

II. Структура на дисертационния труд

Дисертационният труд включва следните компоненти: съдържание, списък на фигури и таблици, увод, организация на изследването, изложение (три глави), изводи, заключение, научни приноси, списък с публикации, библиография, списък на приложения.

III. ЛОГИЧЕСКА ДИАГРАМА НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИЯ ПРОЕКТ

Фигура 1 Диаграма на течението на данните

Изследователският проект проучва ефективността на МЕИО в осми клас с интензивно изучаване на втори език.

Структурата на типа научноизследователски проект (R&D, research and development – изследване и развитие), описан в настоящата дисертация, съответства точно на Диаграмата на течението на данните (Фиг.1) и представена циклично, като управление на проекта, съдържа пет етапа на изследователската работа (Фиг. 2).

Фигура 2. Модел на цялостното изследване, реализиран чрез изследване и развитие

Жизненият цикъл на проекта се състои от следните пет фази:

Първият подготвителен етап е планиране и подготовка на проекта. В тази фаза се анализират стратегиите за развитие (устойчиво) и се представят идеи за проекта.

През втория подготвителен етап на изследователската работа се извършва подготовка за изследването и разработване на концепцията. Уточнява се темата и замисъла на изследването. Набелязват се основните моменти в концепцията след проучване на литературата: проблем, хипотеза, задачи, методи, критерии и показатели, езикови тестове.

В третия подготвително-констатиращ етап се изгражда хипотезата относно влиянието на новия метод МЕИО за разрешаване на проблема и се подготвят материалите за провеждане на емпиричното изследване.

Четвъртият формиращ етап на изследването е този на намесата, изразяваща се в педагогически експеримент с претест, експериментално обучение и посттест. Подходът и дизайнът на новия метод МЕИО са описани във втора глава на дисертационния труд.

Следва завършване на проекта и оценка на постигнатите резултати. Петият оценъчен етап на изследване и развитие (

Фигура 2) включва статистическа обработка на данните и извличането на изводи, потвърждаващи хипотезата. Извеждат се статистически заключения и изводи. Посочва се научния принос.

ГЛАВА 1. ОБЗОР НА НАУЧНАТА ЛИТЕРАТУРА

Съществуват множество публикации в областта на интегрираното езиково обучение и компютърно подпомаганото езиково обучение. За да се придържаме към темата на нашето изследване, решихме да разгледаме проблема от следните гледни точки:

- Исторически литературен преглед на развитието на интегрираното обучение;
- Видове интегрирано обучение – хронологично изложение;
- Подкрепата на Европейския съюз за прилагане на методите на интегрирани уроци по чужд език и компютърно подпомагано езиково обучение;
- Интегрирано обучение по втори език с информационни и комуникационни технологии – лингвистични и дидактически основания;
- Тенденции в интегрираното обучение в Европа и в частност в България;
- Интегрирани уроци по чужд език според държавните образователни стандарти и учебната програма в България.

1.1 Исторически литературен преглед на развитието на интегрираното обучение

Интегрираният подход в чуждоезиковото обучение съществува в европейските училищни системи над 30 години и представлява интегриране на форма и функция в езиковото обучение. Той има своето проявление в разнообразие от програми, но в повечето от тях интегрирането на език и съдържание е съществена характеристика (Doyé, 2008, 109).

1.2 Видове интегрирано обучение

Интегрираните уроци по чужд език са средство да се насърчат нови методики в чуждоезиковото обучение.

Могат да се разграничат два подхода, които рядко се появяват в чистата си форма: интегрирано обучение, ръководено от съдържанието и интегрирано обучение, ръководено от езика. И при двата подхода интегрираното обучение предлага допълнително автентично и значимо съдържание, важноста на което е несъмнена (Myriam Met, 2000, 139, цитат по Peter Doyé, 2008, 120).

1.3 Интегрирани уроци по чужд език и компютърно подпомагано езиково обучение

Стратегията „Европа 2020“, приета 2010 г. от Европейския съвет, препоръчва активно и ефективно използване на възможностите на съвременните информационни и комуникационни технологии за

реализиране на високохуманната идея за широкодостъпно, адаптирано към индивидуалните потребности, продължаващо през целия живот качествено обучение¹⁰.

1.4 Интегрирано обучение по втори език с информационни и комуникационни технологии – лингвистични и дидактически основания

Настоящият изследователски труд представя лингводидактичен модел на чуждоезиково обучение с интегриране на география (на карста) и компютърни технологии. Интегрираният подход е съвместяване на дидактическите средства на различни предмети (методика, съдържание, стил) за разностранен обхват на конкретна образователна цел, като се изгражда единен образователен процес, в рамките на който се запазва автономната трактовка на всяка от предметните области. По този начин с предметни аналитични методи се постига синергичен ефект и се реализира синтезирано разглеждане на конкретен проблем, осъществява се пренос на знания и разновидности на речево поведение в нова среда, в крайна сметка се постига компетенция от синтетичен тип. Спецификата на интегрираните уроци по чужд език е интегрираният подход към съдържание и език (Leuven, 2011-12). Предметноезиковото интегрирано обучение или интегрирани уроци по втори език се основава на четири принципа: съдържание, комуникация, познание и култура. В часа по чужд език преподаването е фокусирано върху формата, а при интегрираното обучение – върху смисъла и комуникацията.

Софтуерът играе все по-важна роля в съвременните (електронни) системи за обучение и в смесеното образование. Предложените иновации служат за по-ефективното прилагане на съвременни подходи и методи на обучение в областта на образованието.

Специфичните цели на интегрираните уроци по чужд език са систематизирани в няколко компетентности:

- Предметна компетентност с наблягане върху знанията по изучавания предмет;
- Езикова компетентност с наблягане върху формата на езика;
- Стратегическа компетентност – разглеждана като обща когнитивна способност (David Little, 2000, 577, цитат по Doyé, 2008, 120) и смятана за съществена цел;
- Интеркултурна компетентност с поглед от различна перспектива – „способността да се общува ефективно с хора от култури, различни от собствената“ (Manuela Guilherme, 2000, 297, цитат по Doye, 2008, 120).

¹⁰ Вж. (<http://www.sukrzszka.sk/docs/clil-emile.pdf>)

1.5. Тенденции в интегрираното обучение в Европа и в частност в България

Има няколко разлики в Европа между началното и средното образование по отношение на предмети, изучавани с интегрирани уроци по чужд език. От доказателствата на национални препоръки, най-често срещаната ситуация в тези степени на образование е тази, в която може да изберете от цялата учебна програма един или повече предмети с интегрирани уроци по чужд език. Изборът на предмети също варира в различните училища или региони за повечето държави.

България: През първата година от прогимназиалното образование, първите предмети с интегрирани уроци по чужд език са майчиния език, математика, физическото възпитание и художествените предмети. Считано от втората година, интегрираните уроци по чужд език се концентрират върху литературни и научни дисциплини¹¹.

1.6. Интегрирани уроци по чужд език според държавните образователни стандарти и учебната програма в България

Изучаването на български и английски език в училище е подчинено на съвременната концепция за комуникативно езиково обучение. Според държавните образователни стандарти в основата на интензивното обучение по чужд език е разбирането за езика като действено, практическо съзнание и най-важно средство за комуникация. Акцентът в обучението се пренася от „знания за езика“ към „знаене на езика“. Ключово в програмите става понятието „комуникативна компетентност“. В тази връзка проф. Павел Патеv, един от основателите на интензивно билингвално обучение в България, смята че целта на езиковото обучение не трябва да се ограничава с развитие на комуникативната компетентност, но да обхваща и когнитивно усъвършенстване. На практика това означава, че езикът не е само предмет на изучаване, но е и средство за изучаване на учебно съдържание като география, история, биология и химия (Patev, 1982, 68, цитат по Doué, 2008, 116).

Настоящият дисертационен труд изследва нов метод МЕИО, който покрива учебното съдържание за осми клас по английски като втори език и по география на карста. МЕИО е предназначен за разширяване на географските познания на когнитивно равнище и развитие на комуникативната езикова компетентност на учениците в осми клас с интензивно изучаване на втори език в извънкласни дейности и следва да бъде доказана неговата ефективност.

¹¹ Вж. (http://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/eurydice/CLIL_EN.pdf)

ГЛАВА 2. ОПИСАНИЕ НА УЧЕБНИЯ МЕТОД МУЛТИМЕДИЙНО ЕЗИКОВО ИНТЕГРИРАНО ОБУЧЕНИЕ

В настоящата глава на дисертацията описвам създадения нов учебен метод, наречен „мултимедийно езиково интегрирано обучение“ за осми клас с интензивно изучаване на втори език по трите основни характеристики – подход, дизайн и процедури. Лингводидактичната макрорамка на обучението дефинираме като образователна технология, обезпечаваща повишаването на качеството на обучението по втори език в осми клас с интензивна подготовка. За детерминирането ѝ е необходимо:

- Формулиране на целите на обучение;
- Формулиране на методиката на обучение;
- Формулиране на принципите на метода на обучение;
- Предлагане на ресурси за учебно съдържание.

Конструираният модел МЕИО отразява постметодическото състояние на чуждоезиковото обучение, за което се говори през последните години. Методът като понятие представлява синтезирано единство от подход, проект и процедури (Richards and Rodgers, 1986, 28). Подходът е възприета теоретична постановка, която съчетава начини и средства за целенасочено въздействие и социално взаимодействие в определена среда (Richards and Rodgers, 1986). Проектът съчетава целите на обучение, учебните програми, учебните дейности и учебните материали (Пак там). Процедурите са конкретни, хронологични и целенасочени дейности за реализирането на целите и задачите.

Използваните в чуждоезиковото обучение методи според тези характеристики са три категории: традиционни, иновативни и алтернативни. Няма рязка граница между тях. В тази връзка Т. Шопов определя като новаторски всички методи, същността на които е функционална и комуникативна, защото „те представляват процеса на постоянно търсене на по-добри възможности за ефективно преподаване и учене, защото те имат всички признаци на комуникативния подход“ (Шопов, 2013, с. 94).

Т. Шопов посочва, че в областта на чуждоезиковото обучение именно прогресивизмът води до развитието на т.нар. „обучение ориентирано към учещите“ (Шопов, 1998, с. 13, цитат по Боянова, 2016, с. 16). Езикът се усвоява не просто с цел комуникация, а чрез комуникация (която е и средство), при взаимодействието между учещия и преподавателя и другите членове на групата (Шопов, 1998, с. 13).

Комуникативната методика възприема за основна цел на чуждоезиковото обучение именно формирането на комуникативна компетентност, която осигурява възможност за междуличностно общуване. Комуникативните умения включват четирите езикови умения – четене, писане, говорене, слушане, които се делят на рецептивни (слушане,

четене) и продуктивни (говорене, писане) (Harmer, 2000, цитат по Боянова, 2016, с. 17) и на визуални (четене, писане) и слухови (говорене, слушане) (Widdowson, 1992, цитат по Боянова, 2016, с. 17).

Разглеждането на понятието метод и комуникативна методика е свързано с четвъртата задача на изследването, която е конструиране на образователна технология за формиране на комуникативна езикова компетентност с използване на метода МЕИО.

Новосъздаденият метод МЕИО е главната цел на изследователския проект.

2.1. Подход на МЕИО

В обучението с новия метод МЕИО се извежда на преден план изследователския подход, при който обучавания търси необходимата информация за разрешаване на определен познавателен проблем и овладяване на технологията, за да доведе решението до край. Променена е ролята на ученика в образователния процес. Той активно участва в създаването на педагогическата ситуация за неговото обучение, така също и концептуализирането ѝ за усвояване на знания, развитие на речево поведение и изграждане на отношения.

2.1.1. Принципи на МЕИО

Принципите на организация на интензивното чуждоезиково обучение произтичат от разглеждането на езика като глобално явление, обхващащо всички видове комуникация в обществото и от обстоятелството, че усвояването на чуждия език протича в условия на взаимодействие между чуждия език и тематиката, с която е представен.

При дефинирането на концепцията на МЕИО трябва да се вземе под внимание, че Петер Дойе подчертава, че все още не е конкретизирана методологията на интегрираните уроци по втори език. Той дефинира четирите принципа на интегрираното обучение по втори език (Eike Thurman, 2003, 110-126, цитат по Peter Doyé, 2008, 126-127):

- Езикови ресурси за втори език: речници, каталози с използвани фрази в класната стая;
- Умения за учене: необходимост от придобити умения и техники за възприемане на четирите езикови комуникативни умения – четене, слушане, писане и говорене, както и предметни техники като работа с карти, графики и таблици;
- Диференцирано прилагане на двата езика: прието е използването на майчиния език (първи език) заедно с втори език в образователния процес;
- Визуални средства: Езиковото владение в чуждоезиковото обучение, като негова основна цел, е постигано предимно чрез използване на текстови ресурси. Визуални средства се използват понякога при

иллюстрации. При интегрираните уроци по чужд език ситуацията е различна: основна учебна цел е съдържанието на изучавания предмет, често представян чрез текстове, но почти винаги чрез мултимедия.

2.1.2. Методически характеристики на МЕИО

Важна методическа характеристика на МЕИО е внимателната координация на текстове и визуални средства, които взаимно се допълват в своята функция на носители на информация и мултимедия в обучението (Claudia Schonfeldt, 2005, цитат по Peter Doye, 2008, 127).

Развиването на езиковите умения винаги се провежда в комбинация със задачи по предмета; тези задачи определят кои езикови процеси и стратегии, но също така и кои езикови средства ще бъдат включени в урока. В най-широкия смисъл на думата, това включва развиване на интерактивни умения за взаимодействие в смисъл на понятието на Джим Къминс за когнитивната езикова компетентност (CALP). Докато чуждоезиковото обучение, особено в първите си години, насърчава това, което Къминс нарича основни междуличностни комуникационни умения (BICS), тематичното интегрирано преподаване от самото начало се фокусира върху разработването на интерактивни умения (Cummins, 1987, 57-73), (Cummins, 1992, 281-286).

Темата представя съдържанието, с което учащият трябва да се запознае. Това съдържание е реално, в смисъл на съществуващата дискусия в началото на 20 век, наречена „Realien“ – тоест материални обекти, използвани като учебни помагала за стимулиране на въображението или съдържание, свързано с реалния свят. За разлика от често измисленото съдържание на чуждоезиковото обучение, този реален свят насърчава учащите да подхождат познавателно, съзнателно и емоционално към въпроса, като по този начин се постигат оптимални процеси на учене. Разбира се, такъв подход изисква разработването на автономност на обучаемите, т.е. способността да работят независимо един от друг, което присъства от своя страна в рамките на отделните групи.

Въпросът за лингвистичната страна на интегрираните уроци по чужд език и преди всичко за интегрирането на съдържание и език изисква допълнителни съображения. Езикът играе централна роля в преподаването на всеки предмет. Понятията по предметите стигат до обучаемите чрез езика.

Целите и съдържанието на обучението са важните елементи на учебната програма. МЕИО също има тези две измерения, които съответстват на педагогиката на езика. Фиг. 3 е континуум на обучението по втори език, като е посочено мястото на МЕИО.

Фигура 3. Континуум на обучението по втори език

2.1.3. Използвани средства на обучение

Педагогическото използване на цифровите технологии в практиката на учителя е основа за модернизирание на образователната система и съществен елемент от Европейската образователна политика.

2.2. Дизайн на МЕИО

Като се вземат под внимание направеният анализ на теоретичните постановки и отношението на съвременното поколение, стига се до заключението, че дизайнът на обучението, който предстои да се изгради, трябва да е от нов тип. От съществено значение е той да осигури подходяща методика за учене и учебно съдържание, адекватно представено с помощта на подходящите технологии. Изграждането на дизайн на обучение включва и подреждането на учебното съдържание в логическа последователност и с нарастваща сложност.

2.2.1. Цели и задачи на новия метод МЕИО

Основната цел на изследваното МЕИО е повишаване на езиковото владение на респондентите на равнище B1.1.

МЕИО представя функционално граматични категории по английски език (сегашно и минало просто време, деятелен и страдателен залог), контекста, в който те ще се изучават и дейностите, чрез които респондентите ще постигнат очакваните резултати. В основата на интензивното обучение по английски като чужд език е разбирането за езика като действено, практическо съзнание и най-важно средство за комуникация.

2.2.2. Съдържание на МЕИО: знания, разновидности на речево поведение, компетентности, стратегия за учене и отношения

Изграден е модел на езиково владение в МЕИО на базата на комуникативно речево поведение, комуникативна езикова компетентност и когнитивен и афективен домейн на Бенджамин Блум (Bloom, 1956).

2.3. Учебни процедури, които се използват в МЕИО

В зависимост от степента на самостоятелност на учениците учебните процедури в МЕИО се делят на процедури за изложение на материала от учителя, процедури за самостоятелна работа на учениците, процедури за усвояване на готови знания и процедури за изследване на явленията.

ГЛАВА 3. ПРОВЕЖДАНЕ НА ЕКСПЕРИМЕНТА И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

3.1. Организация и методика на емпиричното педагогическо изследване

3.1.1. Избор на целева и контролна група

Изследването се проведе с респонденти в педагогическия експеримент 46 ученици от осми клас с интензивно изучаване на английски език, случайно разпределени в две групи през 2016/2017 учебна година (23 респонденти в експерименталната група и 23 в контролната група).

3.1.2. Определяне на методите на изследване

В настоящото изследване са използвани следните емпирични методи:

- Експериментиране

Спирам се на класическия вариант на експеримента, при който в експерименталната група обучението се води по новия метод МЕИО, създаден от мен, а в контролната – по установената в практиката традиционна методика.

- Дидактическо тестиране

Регистрацията на наблюдаваните явления се реализира чрез дидактическо тестиране. Методът на дидактическото тестиране е избран за основен в настоящето изследване и се използва от една страна с цел проверка и оценка на учебните постижения, а от друга – за проверка пригодността на лингводидактичния метод за приложение в обучението на осми клас с интензивно изучаване на втори чужд език.

3.1.3. Провеждане и етапи на емпиричното изследване

Теоретико-концептуален етап

През този етап се създава концепция за изследването и се извършва:

- Преглед на историческа, методическа и друга специализирана литература;

- Определяне параметрите на емпиричното изследване;
- Разработване на изследователски инструментариум;
- Уточняване на методиката и организацията на работата в следващия етап.

Основен етап на изследването

По време на основния етап на изследването се провежда констатиращия, обучаващия и контролния експеримент с контингента на изследване.

Новият метод, който е използван в експеримента, е МЕИО, разработен и представен в първа и втора глава на дисертационния труд.

- Формиращ експеримент

Формиращият експеримент изследва влиянието на двата педагогически модела върху степента на развитие на комуникативна езикова компетентност и езиково владение, условно означени като традиционен и МЕИО. Сходството между двата модела се изразява в организацията на учебната дейност, а различието се отнася до използваните методи на обучение.

- Контролен (заключителен) експеримент

Контролно-диагностичният етап от провеждането на експеримента дава информация за постигнатите образователни резултати от прилагането на новия метод МЕИО и традиционния метод при съответните вариативни условия. В този етап чрез заключителен езиков тест Т2 се проверяват образователните резултати от проведеното обучение с използването на двата метода за формиране на комуникативна езикова компетентност и разновидности на речево поведение.

Цел на заключителния експеримент е да се отчетат резултатите от прилагането на програмата за образователна технология и да се съпоставят с формулираната хипотеза. Езиков тест Т2 е инструмент за проверка на образователното равнище, постигнато от респондентите, след приложението на новия метод МЕИО и традиционния метод на преподаване на втори чужд език.

Аналитико-синтетичен етап на експеримента

На този етап се систематизират и обобщават резултатите от проведеното изследване. Резултатите от констатиращия, формиращия и контролния етап на експеримента и изходните данни са представени по три начина – теоретичен, статистически и графичен. Те служат за основания да се потвърди или отхвърли алтернативната хипотеза.

При експеримента манипулираме независимата променлива. Променливата, в която търсим последвалите промени, е зависимата

променлива (Шопов&Софрониева, 2014, с. 67). Манипулирането на независимата променлива в проведения експеримент се осъществява чрез прилагането на новия метод МЕИО за преподаване и учене. Зависимата променлива се явява комуникативната езикова компетентност и равнище на езиково владеене вследствие прилагането на метода МЕИО на преподаване и учене.

Възможни са две хипотези по отношение на независимата променлива: нулева (H_0) и алтернативна (H_1). Нулевата хипотеза е, че независимата променлива не оказва влияние върху зависимата променлива. Алтернативната хипотеза е, че независимата променлива влияе върху зависимата променлива.

T-тест проверява верността на хипотезата: „Средните стойности в двете групи са равни“. При приложения от нас T-тест се разглежда следната изходна (нулева) хипотеза: (H_0): „Не съществува връзка между изследваните величини“. Това на практика означава, че приложеният от нас интегриран лингводидактичен модел не влияе върху овладяването на специализирана комуникативна езикова компетентност.

The independent sample t-test предполага модел, при който променливите в анализа са разделени на зависима и независима. Статистически моделът приема, че разликата в средната оценка на зависимата променлива се дължи на влиянието на независимата променлива. Така The independent sample t-test анализира зависимостта и сравнява сходствата между две независими групи по отношение на една променлива.

В T-теста значимостта (Significance) се изразява посредством p-value функцията. P-value се определя като вероятността наблюдаваната връзка между променливите да се дължи на чиста случайност, което означава, че независимата променлива не влияе върху зависимата. Статистическата значимост на резултата детерминира степента, в която хипотезата се счита за „правдоподобна“¹².

Основният резултат на T-теста е величината „Significance“ („Значимост“). Тя характеризира вероятността от грешка, с която може да бъде отхвърлена нулевата хипотеза. Ако вероятността за грешка е малка, нулевата хипотеза може да бъде отхвърлена, т.е. тя може да се счита за невярна. Резултатите от проверката на нулевата хипотеза зависят от доверителния интервал (Confidence Interval), който е зададен при изпълнение на T-теста. По подразбиране се работи с 95% доверителен интервал (допустима вероятност за грешка 5%). Това на практика означава, че при избрана доверителна стойност на нивото на значимост $p = 0,05$, основание за отхвърляне на хипотезата е получената стойност на оцененото ниво на значимост (P-value) да е по-малко от $p = 0,05$.

¹² Терминът е заимстван от (Шопов и Софрониева, 2014, с. 68)

Отхвърлянето на нулевата хипотеза означава, че на практика фактически приемаме някаква алтернативна хипотеза т.е., че съществува някаква вероятност за грешка.

В процеса на Т-тест и анализ на вариацията проверяваме изходната (нулева) хипотеза за равенство на сравними средни стойности, която е: „Зависимост между изследваните променливи не съществува“. С провеждането на Т-теста нулевата хипотеза трябва да се потвърди или да се отхвърли. Потвърждаването на нулевата хипотеза предполага равенство на средния бал на обучаваните в КГ и ЕГ т.е. МЕИО не влияе на постиженията им. Отхвърлянето на нулевата хипотеза би довело до извода за наличие на съществена закономерна разлика между равнищата на езиково владеене на двете групи – КГ и ЕГ.

3.2. Анализ на резултатите от констатиращия и контролния (заключителен) експеримент

3.2.1. Интерпретация на резултатите от входящото тестиране – езиков претест Т1 (2016/2017 учебна година)

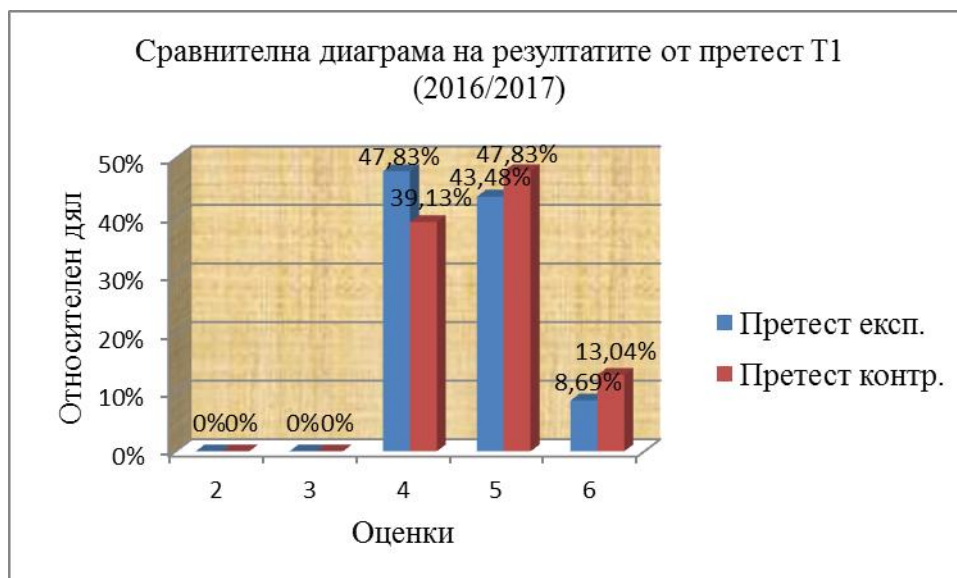
В началото на експеримента двете групи имат приблизително еднакъв успех.

Табл. 1 показва резултатите от езиков претест Т1 за входно равнище на експерименталната и контролната група.

Резултати от езиков претест Т1 за входно равнище на експ. и контр. група							
Група	Брой ученици	Оценки					
		Двойки	Тройки	Четворк и	Пети ци	Шести ци	Среден успех
Експ.	23	0	0	11	10	2	4,61
Контр.	23	0	0	9	11	3	4,74

Таблица 1. Резултати от езиков претест Т1 за входно равнище на експерименталната и контролната група

Фиг. 4 е съпоставителна диаграма на съотношението на получените резултати от претест Т1 за входно равнище на експерименталната и контролната група (2016/2017). Тя показва, че резултатите от входното равнище на експерименталната и контролната група са съотносими и това дава възможност да се направят адекватни изводи за направения педагогически експеримент.

Фигура 4. Съотношение на получените резултати от претест Т1 за входно равнище на експерименталната и контролната група (2016/2017)

3.2.2. Интерпретация на резултатите от диагностичното тестиране за изходно равнище – езиков посттест Т2

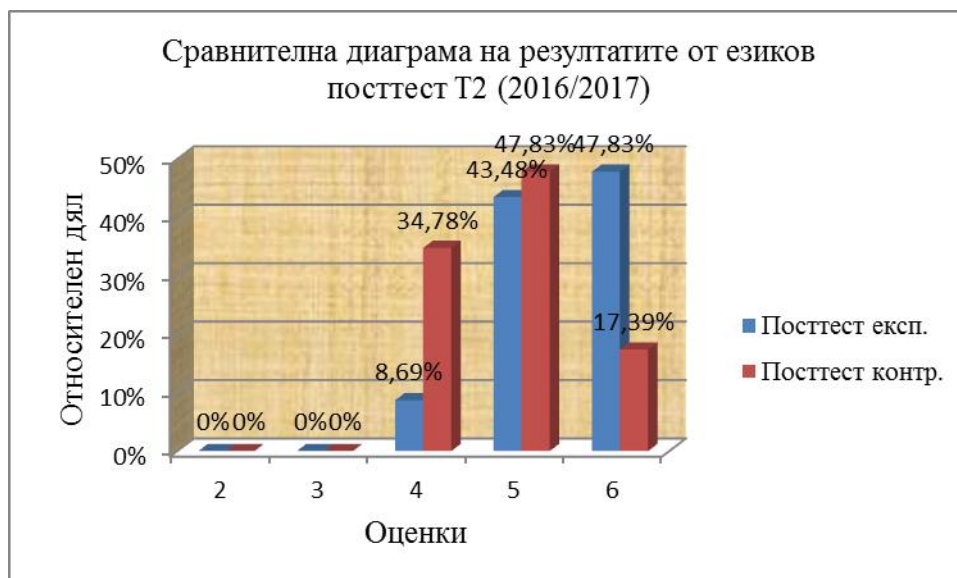
Проведеният в експерименталната и контролната група диагностичен /формиращ/ тест има за цел както да установи нивото на знания, поведенчески умения и отношения на учещите, овладени с помощта на разработения от нас интегративен модел МЕИО, респективно – на традиционното обучение, така и да сравни получените данни с резултатите от входящия тест. Въз основа на това сравнение се измерват настъпилите изменения в експерименталната група.

Табл. 2 показва резултатите от езиков посттест Т2 за изходно равнище на експерименталната и контролната група.

Резултати от езиков посттест Т2 за изходно равнище на експ. и контр. група							
Група	Брой ученици	Оценки					
		Двойки	Тройк и	Четворки	Петици	Шестици и	Среден успех
Експ.	23	0	0	2	10	11	5,39
Контр.	23	0	0	8	11	4	4,83

Таблица 2. Резултати от езиков посттест Т2 за изходно равнище на експерименталната и контролната група

Фиг. 5 е съпоставителна диаграма на съотношението на получените резултати от посттест Т2 за изходно равнище на експерименталната и контролната група (2016/2017).

Фигура 5. Съотношение на получените резултати от посттест Т2 за изходно равнище на експерименталната и контролната група (2016/2017)

3.2.3. Съпоставка на резултатите на експерименталната и контролната група за езиков претест Т1 и езиков посттест Т2

Табл. 3 е съпоставка на резултатите от езиков претест Т1 за входно равнище и езиков посттест Т2 за изходно равнище на експерименталната и контролната група през 2016/2017 учебна година.

Оценка x	Експ. група 2016/2017								Контр. група 2016/2017							
	Т1				Т2				Т1				Т2			
	f	F%	f̂	F̂	f	F%	f̂	F̂	f	F%	f̂	F̂	f	F%	f̂	F̂
2	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0,00
3	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0,00
4	11	47,83	11	47,83	2	8,69	2	8,69	9	39,13	9	39,13	8	34,78	8	34,78
5	10	43,48	21	91,31	10	43,48	12	52,17	11	47,83	20	86,96	11	47,83	19	82,61
6	2	8,69	23	100,00	11	47,83	23	100,00	3	13,04	23	100,00	4	17,39	23	100,00
Среден успех	4,61				5,39				4,74				4,83			
Общ брой	n = 23								n = 23							

Таблица 3. Съпоставка на резултатите от езиков претест Т1 за входно равнище и езиков посттест Т2 за изходно равнище на експерименталната и контролната група през 2016/2017 учебна година

Анализът на резултатите показва: Наблюдава се повишаване на успеха на учещите в ЕГ. Повишен е броят на отличните оценки. При КГ делът на най-добрите оценки се запазва най-висок.

При x = оценка, четирите показателя (честоти) са:
f = абсолютна честота

F = относителна честота

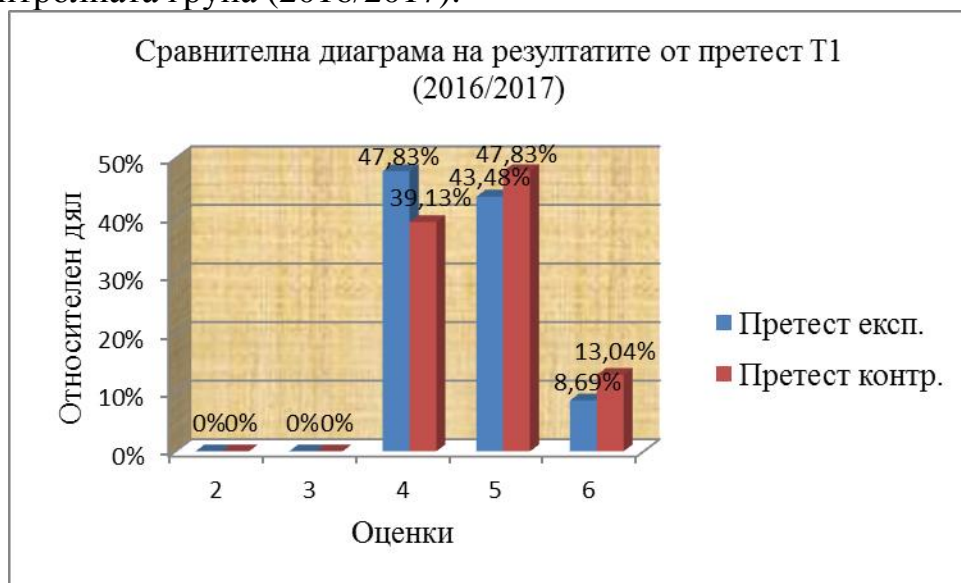
f̂ = натрупана абсолютна честота

Кумулативната честота в последния ред е равна на общия брой на респондентите, явили се на езиковия тест, т.е. 23 бр.

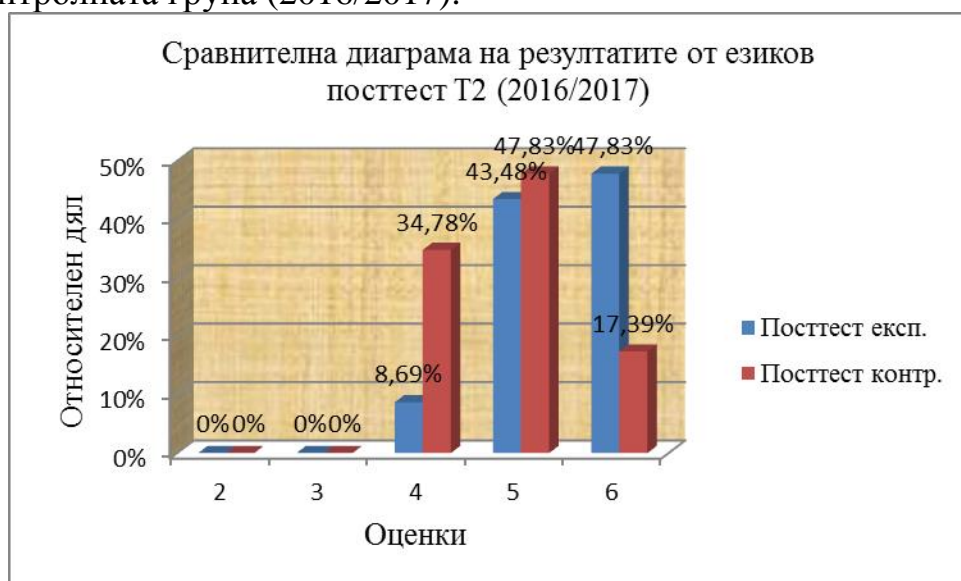
F̂ = натрупана относителна честота; тя е всъщност получената кумулативна честота, изразена в процентно отношение, съответно по формулата:

$$C(\%) = \frac{C_i}{n} \cdot 100\% = \sum_{j=1}^i p_j(\%)$$

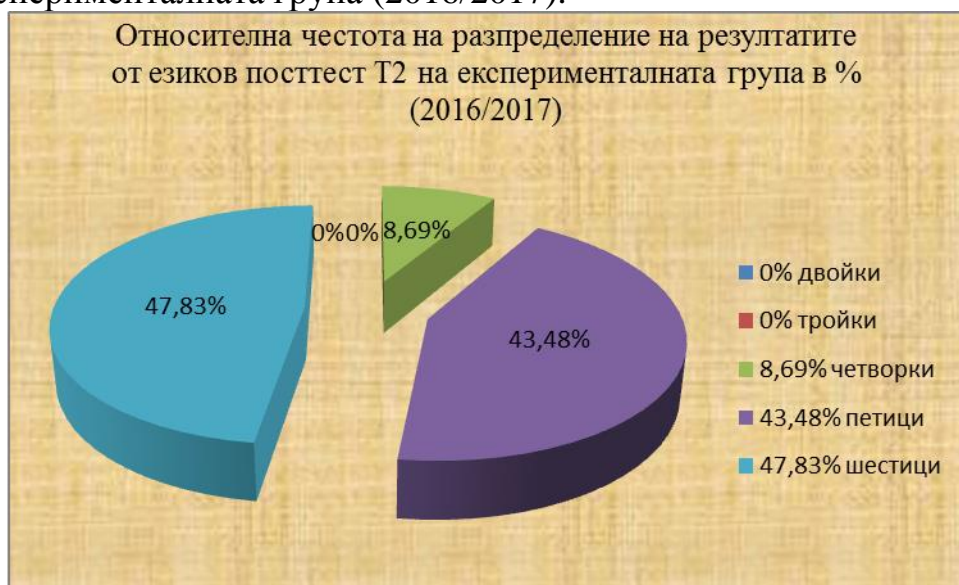
Фиг. 6 е съпоставителна диаграма на съотношението на получените резултати от претест T1 за входно равнище на експерименталната и контролната група (2016/2017).

Фиг. 7 е съпоставителна диаграма на съотношението на получените резултати от посттест T2 за изходно равнище на експерименталната и контролната група (2016/2017).

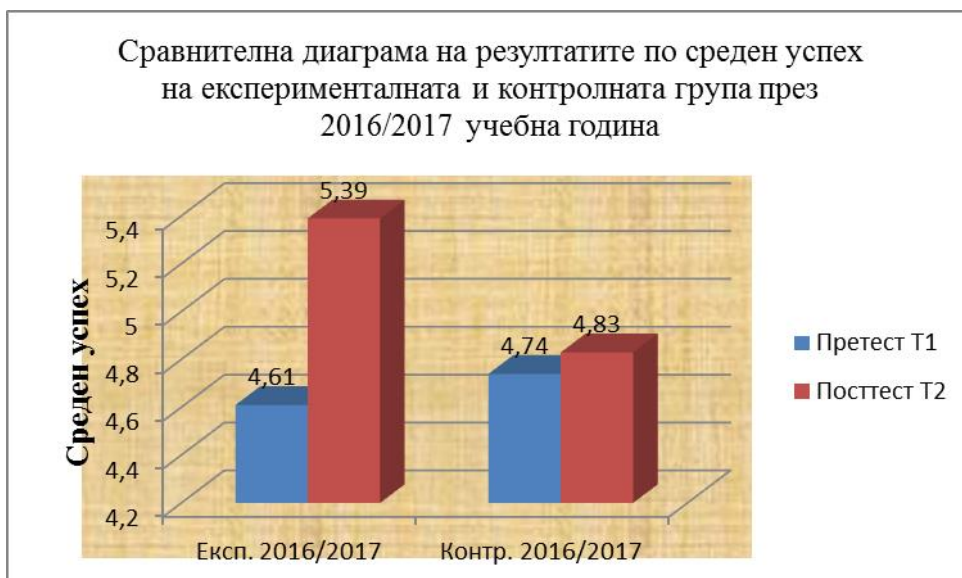
Фиг. 8 е кръгова диаграма на относителната честота на разпределение на резултатите от езиков посттест Т2 за изходно равнище на експерименталната група (2016/2017).

Фиг. 9 е кръгова диаграма на относителната честота на разпределение на резултатите от езиков посттест Т2 за изходно равнище на контролната група (2016/2017).

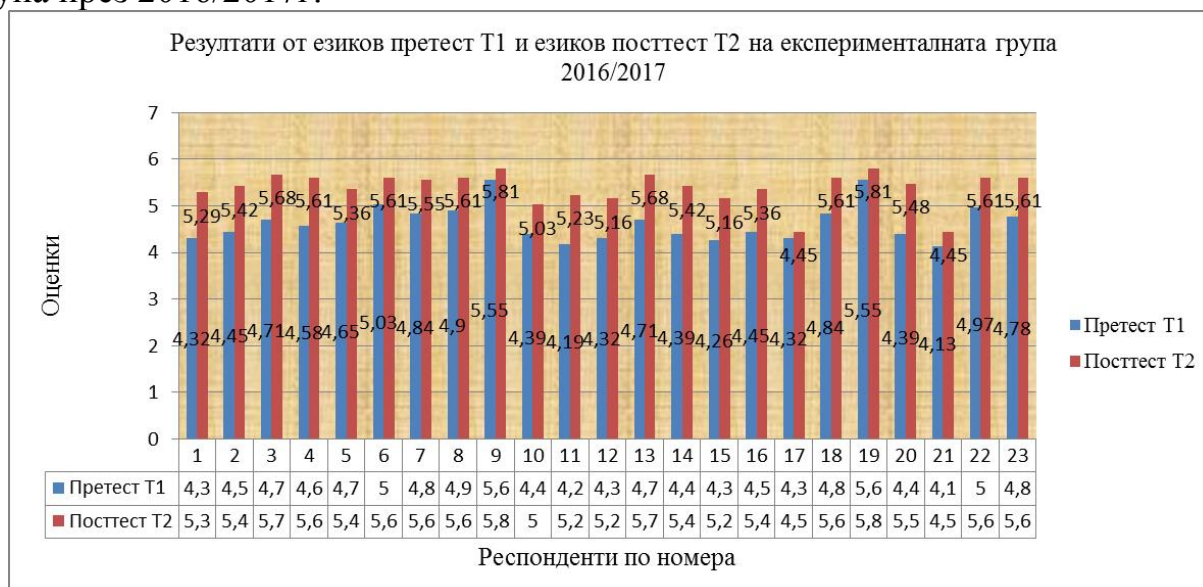

Фиг. 10 представя сравнение на резултатите по среден успех на експерименталната и контролната група за езиков претест Т1 и езиков посттест Т2 през 2016/2017 учебна година.

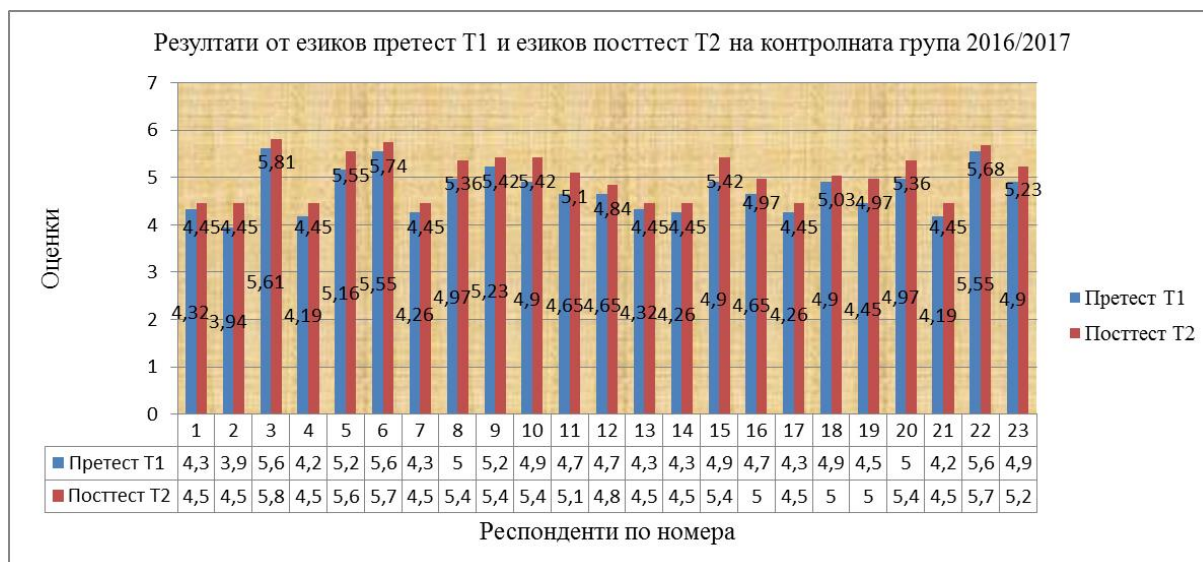
Фигура 10. Сравнение на резултатите по среден успех на експерименталната и контролната група за езиков претест Т1 и езиков посттест Т2 през 2016/2017 учебна година

Фиг. 11 представя съпоставка на резултатите от езиков претест Т1 и езиков посттест Т2 за всеки отделен респондент от експерименталната група през 2016/2017г.

Фигура 11. Съпоставка на резултатите от езиков претест Т1 и езиков посттест Т2 за всеки отделен респондент от експерименталната група през 2016/2017г.

Фиг. 12 представя съпоставка на резултатите от езиков претест Т1 и езиков посттест Т2 на всеки отделен респондент от контролната група през 2016/2017г.

Фигура 12. Съпоставка на резултатите от езиков претест Т1 и езиков посттест Т2 на всеки отделен респондент от контролната група през 2016/2017г.

3.2.4. Стандартно отклонение на успеха на експерименталната група за 2016/2017 учебна година на изходно равнище – езиков посттест Т2

$$\sigma = \sqrt{\frac{\Sigma(\bar{x}-x)^2n}{\Sigma n}}$$

$$V\sigma = \frac{\sigma}{\bar{x}} \cdot 100$$

Данните в таблица 4 показват средното отклонение на успеха на всеки респондент спрямо средната аритметична. С n в таблицата е означен броя на учениците; x – успеха; \bar{x} е средна аритметична претеглена.

Експериментална група 2016/2017					
	Брой (n_1)	Оценка (x_1)	$(x_1 - \bar{x}_1)$	$(x_1 - \bar{x}_1)^2$	$(x_1 - \bar{x}_1)^2 \cdot n_1$
	0	2	2-5,39= -3,39	11,49	0,00
	0	3	3-5,39= -2,39	5,71	0,00
	2	4	4-5,39= -1,39	1,93	3,87
	10	5	5-5,39= -0,39	0,15	1,52
	11	6	6-5,39= 0,61	0,37	4,09
Σ	23				9,48

Таблица 4. Средно отклонение на успеха на всеки респондент спрямо средната аритметична

Табл. 5 представя данните от изследването на изходно равнище на експерименталната група през 2016/2017 учебна година.

Експериментална група 2016/2017	
\bar{x}_1	5,39
$\Sigma(x_1 - \bar{x}_1)^2 \cdot n_1$	9,48
σ_1	0,64
$V\sigma_1$	11,87%

Таблица 5. Данни от изследването на изходно равнище на експерименталната група през 2016/2017 учебна година

σ - средно стандартно отклонение (претеглено)

$V\sigma$ - коефициент на вариация от сигма

При тези стойности средното стандартно отклонение (претеглено) σ_1 , изчислено чрез средно квадратично отклонение на успеха на всеки ученик спрямо средната аритметична (изчислена като среден успех), е 0,64.

Извод: Успеха на всеки ученик спрямо средния успех на групата се отклонява средно с $\pm 0,64$. При такова отклонение групата е еднородна, състои се от ученици с много добър и отличен успех.

Спрямо това средно аритметично отклонение индивидуалното отклонение при учениците със добри оценки е най-голямо в отрицателна посока.

3.2.5. Стандартно отклонение на успеха на контролната група за 2016/2017 учебна година на изходно равнище – езиков посттест T2

Данните в Табл. 6 показват средното отклонение на успеха на всеки респондент спрямо средната аритметична. С n в таблицата е означен броя на учениците; x – успеха; \bar{x} е средна аритметична претеглена.

Контролна група 2016/2017					
	Брой (n_2)	Оценка (x_2)	$(x_2 - \bar{x}_2)$	$(x_2 - \bar{x}_2)^2$	$(x_2 - \bar{x}_2)^2 \cdot n_2$
	0	2	2-4,83= -2,83	8,01	0,00
	0	3	3-4,83= -1,83	3,35	0,00
	8	4	4-4,83= -0,83	0,69	5,51
	11	5	5-4,83= 0,17	0,03	0,32
	4	6	6-4,83= 1,17	1,37	5,48
Σ	23				11,31

Таблица 6. Средно отклонение на успеха на всеки респондент спрямо средната аритметична

Табл. 7 представя данните от изследването на изходно равнище на контролната група през 2016/2017 учебна година.

Контролна група 2016/2017	
\bar{x}_2	4,83
$\Sigma(x_2 - \bar{x}_2)^2 \cdot n_2$	11,31
σ_2	0,70
V_{σ_2}	14,52%

Таблица 7. Данни от изследването на изходно равнище на контролната група през 2016/2017 учебна година

Извод: През 2016/2017 учебна година при експерименталната група стандартното отклонение (0,64) е по-малко, отколкото стандартното отклонение при контролната група (0,70).

3.2.6. Статистическо изследване на хипотезата

Хипотезата, поставена в началото на експерименталното изследване е:

Мултимедийното езиково интегрирано обучение повишава нивото на езиковото владение на респондентите в по-висока степен от традиционния метод на преподаване. Тази изследователска хипотеза може да се потвърди със статистическа хипотеза.

- Формулиране на нулевата и алтернативната хипотеза

За целта се задават две алтернативи:

Нулевата хипотеза (H_0) гласи, че няма статистически достоверна разлика в сравняваните статистически показатели (резултати) за експерименталната и контролната група под влияние на мултимедийното езиково интегрирано обучение и традиционния метод.

Алтернативната хипотеза (H_1) твърди, че констатираната разлика в извадките е статистически достоверна и може да бъде обобщена за генералните съвкупности.

- Определяне нивото на значимост – $\alpha = 0,05$ (5%)
- Избор на t-критерий на Стюдънт за разлика между средни на две независими извадки като подходящ критерий за проверка на хипотезата.

$$t_{\text{emp}} = \frac{|\bar{x}_1 - \bar{x}_2| \sqrt{n_1 + n_2 - 2}}{\sqrt{(\sigma_1^2 n_1 + \sigma_2^2 n_2) \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

където:

\bar{x}_1 и \bar{x}_2 - средни аритметични в извадките

σ_1^2 и σ_2^2 – дисперсии в извадките

n_1 и n_2 – обем на извадките

- Изчисляване на емпиричната стойност на критерия (Критерий_{emp}).

През 2016/2017 учебна година

Обемът на извадките е: $n_1 = 23$

$n_2 = 23$

Изчисляване на средната величина на $x_1 \rightarrow \bar{x}_1 = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N}$

$\bar{x}_1 = 5,39$

$\bar{x}_2 = 4,83$

Изчислената стойност на дисперсията е:

$$\sigma^2 = \frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}{N}$$

$$\sigma_1^2 = (0,64)^2 = 0,41$$

$$\sigma_2^2 = (0,70)^2 = 0,49$$

Прилага се t-критерий на Стюдънт при степен на свобода:

$$v = n_1 + n_2 - 2 = 23 + 23 - 2 = 44$$

При избраното равнище на значимост и степени на свобода от таблица за t разпределението (Гатев 1995: 395), теоретичната и емпиричната характеристика са както следва:

$$t_{\text{емп}} = 2,75$$

$$t_{\text{теор}} = 2,02$$

$$t_{\text{емп}} > t_{\text{теор}}$$

При тези стойности нулевата хипотеза се отхвърля. Приема се алтернативната хипотеза. Успехът на експерименталната група през 2016/2017 учебна година се дължи не на случайни, а на съществени фактори – мултимедийното езиково интегрирано обучение.

Табл. 8 представя статистическите данни за t-емпирично и t-теоретично за 2016/2017 учебна година.

	2016/2017
Обем на извадките	$n_1 = 23$ $n_2 = 23$
Степен на свобода $v = n_1 + n_2 - 2$	44
\bar{x}_1	5,39
\bar{x}_2	4,83
σ_1^2	0,41
σ_2^2	0,49
Ниво на значимост – $\alpha\%$ при двустранна критична област	0,05 (5%)
$t_{\text{емп}} =$	2,75
$t_{\text{теор}} =$	2,02

Таблица 8. Статистически данни за t-емпирично и t-теоретично за 2016/2017 учебна година.

ГЛАВА 4. ИЗВОДИ И ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ИЗВОДИ

Определени са основните очаквания към обучението по втори чужд език и в частност описан е новия метод МЕИО с неговия подход, дизайн и процедури. Зададени са критерии за оценяване и педагогическа диагностика на предложеното обучение. В съответствие с основната цел, конкретните задачи и издигнатата хипотеза се налага извода в контекста на проведеното емпирично изследване и направения качествен и количествен

анализ на резултатите, че МЕИО е надежден интегриран лингводидактичен модел за преподаване и учене на английски език за специални цели, който повишава качеството на обучението по втори език.

МЕИО като предметноезиково интегрирано обучение по английски като втори език е прагматичен и значим отговор на съвременните образователни изисквания в постметодическа ситуация. Чрез него успешно се формира специализирана комуникативна компетентност у учещите, чиято същност са знания, навици и отношения в съответствие с новите тенденции и изисквания на световната педагогическа мисъл и практика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящият научно-изследователски проект представя разработен от автора и апробиран в педагогическата му практика нов метод на преподаване на английски език с географска тематика, наречен мултимедийно езиково интегрирано обучение (МЕИО) за осми клас с интензивно изучаване на втори език. Изследвана е ефективността на МЕИО и е представен неговия дизайн, подход и процедури. Разработена е концепция за подходящи упражнения, методика и диагностика. В теоретичната част бяха анализирани в исторически литературен преглед подобни методики на съдържателно интегрирано и компютърно подпомагано обучение в Европа. Педагогическото изследване е проведено под ръководството на проф. Тодор Шопов от катедра Методика на чуждоезиковото обучение в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Търси се и се дава обоснован отговор на следния изследователски въпрос: Новият метод МЕИО повишава ли качеството на учене на втори език? За целите на изследването е проведено обучение на експериментална група по новия метод МЕИО, а контролна група същевременно е подложена на обучение по Общобразователен английски език без компютърно подпомагане. Издигната и доказана е следната хипотеза: При учениците в експерименталната група е осигурено качеството на учене на втори език в по-голяма степен, конкретно на знания, умения, компетенции, стратегия за учене и отношение (по-високи нива на придобиване на знания).

Представеният като добра педагогическа практика модел на мултимедийно езиково интегрирано обучение по втори език (МЕИО) е подложен на анализ като методика и организация на опитната работа. Извършен е качествен и количествен анализ на постигнатите резултати от опитно-приложната и диагностично-изследователска дейност. Предметноезиковото интегрирано обучение е един надежден подход за реформиране на чуждоезиковото обучение и преминаването от традиционни методи и подходи към комуникативно ориентирано обучение. В същото време животът при Третата вълна налага изграждане

на нова ценностна система, в която хармонията с природата е основен фактор.

МЕИО като предметноезиково интегрирано обучение е прагматичен и значим отговор на новите образователни изисквания.

Научни приноси

Приноси с теоретико-методологически характер Учебно-методическата стойност на разработката

Предложена е нова система за обучение по английски като втори език. Създаден е нов метод мултимедийно езиково интегрирано обучение за усвояване на учебно съдържание по английски като втори език и география. Очертани са неговия подход, дизайн и учебни процедури. Обоснована е необходимостта от конструиране на интегриран лингводидактичен модел за формиране на специализирана комуникативна езикова компетентност. Разработени са собствени стратегии за развиване на знания, разновидности на речево поведение и компетентности, адекватни на съдържателно интегрирана езикова ситуация с използване на електронни ресурси. Изготвени са учебни материали по МЕИО при преподаването на английски като втори език и е извършена диагностика на резултатите от прилагането на новия метод. Популяризиран е метода МЕИО в съвременното средно училище. Предложена е нестандартизирана тестова система от критерии като теоретична постановка за сертифициране на езиковата компетентност по английски като втори език.

Приноси с теоретико-приложен характер

Въз основа на проучената научна, методическа и учебна литература е съставена система от упражнения за формиране на знания, разновидности на речево поведение и компетентности по английски като втори език и география, които намират приложение в новия метод МЕИО. Анализирани и обобщени са теоретико-приложният опит за развиване на знания, разновидности на речево поведение и компетентности по английски като втори език при приложението на новия метод МЕИО. Авторският филм „Карстът в Земенския пролом и неговата карстова перла Полска Скакавица“ е създаден с подходящи текстове и лексикален материал по география на английски език и е предназначен за използване като мултимедия при приложението на новия метод МЕИО.

Приноси с приложен характер

Създаден е софтуерен пакет от упражнения и учебни задачи „Карстът в Земенския пролом“, който осигурява възможност за приложението на МЕИО в извънкласни дейности. Извършена е експериментална проверка на ефективността на педагогическата

технология. Новият метод МЕИО повишава качеството на обучението по втори език. Представена е спецификация на езиков тест, чрез който е доказана полезността на новия метод МЕИО за практиката.

ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА

1. Вълкова, Р. (2014). Образователно-програмен продукт „Карстът в Земенския пролом“. Сборник доклади от Международен научен форум по случай 60 години ДИУУ „Традиции и иновации в образованието, 1-3 ноември 2013“, стр.107-114. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, България.

2. Valkova, R. (2015). Our ProKARSTerra Challenge. In: Proceedings of the International Scientific-Practical Conference “Protected Karst Territories – Education and Training”, 23-26 September 2015, Sofia, Bulgaria, p.125-128. Sofia, Bulgaria: National Institute of Geophysics, Geodesy and Geography, Bulgarian Academy of Sciences.

(co - authored by Karanlakova V.)

3. Вълкова, Р. (2017). Проучване на ефективността на Мултимедийно езиково интегрирано обучение в осми клас с интензивно изучаване на Е2. Електронно списание i-Продължаващо образование – ДИУУ, <https://diuu.bg/emag/>, София, България.

4. Valkova, R. (2018). Evaluating the Effectiveness of Multimedia Integrated Language Learning for LSP Learners’ Cognitive and Affective Activation. A Statement of Research Interest and Experience. Юбилейна международна конференция по повод 65-тата годишнина на проф. дпн Тодор Шопов на тема „ПЕДАГОГИКА НА ДОБРИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УЧЕНЕ НА ВСИЧКИ“, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, 22.11.2017г, София, България.

5. Вълкова, Р. (2018). Мултимедийно езиково интегрирано обучение. Кръгла маса на тема „Актуални проблеми и съвременни тенденции в развитието на езиковедските и дидактическите изследвания“, Нов български университет, 27.06.2018г., София, България.

6. Вълкова, Р. (2018). Проучване на ефективността на Мултимедийно езиково интегрирано обучение по английски език за специални цели, Петнадесета научна конференция на нехабилитираните преподаватели и докторантите от Факултета по класически и нови филологии на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, 18.05.2018г., София, България.

7. Вълкова, Р. (2018). Проучване на ефективността на Мултимедийно езиково интегрирано обучение по английски език за специални цели. Международна научна конференция „ТУРИЗЪМ – ИЗСЛЕДВАНЕ, РАЗВИТИЕ И ОБУЧЕНИЕ“, Международно висше бизнес училище, 15-16 юни 2018г., София, България.